

Een bijzondere vondst.

In de zomer van 2007 werd ik door Piet Stap uit Koudum gebeld over een vondst, waar het museum wellicht belang bij had. Bij mijn bezoek kwam een vale blauwe map op tafel met het etiket "uitgegeven orders". Deze map had hij gevonden tussen het plafond en de vloer, bij een verbouwing in de Verlengde Hoofdstraat no 8 in Koudum. Deze orders moeten daar ruim 60 jaar gelegen hebben. Verrast en gespannen had hij de dunne briefjes, die nog tussen een roestig klemmetje zaten, gelezen. Al snel kwam hij tot de conclusie dat dit wel iets heel bijzonders was.

De map bevatte namelijk een complete verzameling berichten van de ondergrondse, 'de Ordedienst' (OD), later opgegaan in de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS). Doorzichtige papiertjes uit de jaren '44 en '45 met daarop getypte teksten, soms nog voorzien van eigen aantekeningen zoals 'gereed en gedaan!' Berichten, die met gevaar voor eigen leven door koerierssters moeten zijn rondgebracht. Zeker explosief materiaal in die dagen! Want als dit door de Duitsers gevonden zou worden dan ging je er onherroepelijk aan.

Op de map stond S. de Jong. Wie was S. de Jong? Mevrouw Kleinsma op Verlengde Hoofdstraat 2 herinnerde zich Siemen de Jong nog goed uit de bezettingstijd. Hij was een kapitein in het leger, die in het verzet was gegaan. Op nummer 8 woonde een zuster van De Jong, die een manufacturenzaak dreef (de familie De Boer). Het was daar een komen en gaan van koerierssters.

Enige tijd later kreeg ik contact met een nicht van De Boer, mevrouw Bakker uit Hinde-loopen. Zij vertelde dat haar oom in een huis op Hoofdstraat 4 of 6 (beide huizen bestaan niet meer) in een vrijwel ongemeubileerde kamer berichten typte, die ze wegbracht op de fiets en waarover ze met niemand mocht praten. Ze was toen 15 jaar. Siemen de Jong had geen vaste woonplaats. Hij werd voortdurend gezocht door de Duitsers.

De map met belastend materiaal moet in '45, vlak voor de bevrijding, veiligheidshalve bij zijn zus op no. 8 en niet in zijn eigen kale onderdak op no. 4 of 6 zijn verstopt.

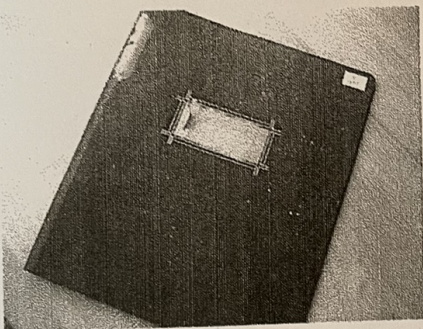
Door de verhalen van zijn nicht, mevr. Bakker, kon het beeld van Siemen de Jong verder worden aangevuld. Hij was een de enige van de klas in Workum die naar de HBS in Sneek ging. Kapitein de Jong was een integere en strikte man. Hij kon goed zwijgen, hetgeen hem tijdens de oorlogsdagen zeker van pas is gekomen. Uit het mapje blijkt ook wel dat hij zeer punctueel was. Een kapitein in het leger stond in die tijd in hoog aanzien. Hij had nog gevochten bij de Grebbeberg. Gezien zijn rang en wijze van optreden zal hij deel hebben uitgemaakt van de OD (Orde dienst). Dit waren vaak oud-officieren die zich wat formalistischer opstelden dan leden van een knokploeg. Later werden de verschillende ondergrondse organisaties op last van prins Bernhard verenigd in de Nederlandse Binnenlandse Strijdkrachten (NBS).

Na de oorlog werd Siemen de Jong bevorderd tot majoor. Hij heeft nog lange tijd gewerkt op het Burmaniahuis in Leeuwarden. In uniform ging hij hier dagelijks naartoe om foute Nederlanders te verhoren en eventueel op te laten pakken.

Dat hij een bijzondere rol heeft gespeeld in Gaasterland blijkt uit het artikel van Jan Geert

Vogelzang in dit nummer. Het was de taak van Siemen de Jong in zijn hoedanigheid als commandant van de NBS, District IV in Friesland, burgemeester Schwartzberg op 17 april 1945, de bevrijdingsdag van Gaasterland, aan te zeggen dat hij uit zijn ambt ontheven werd. In het artikel over het verzetswerk van Benjamin Steengenga (K&G no. 8) staat hij zelfs afgebeeld tussen de andere leden van de NBS in Friesland.

De ordermap van Siemen de Jong is in veel opzichten een interessant document. Wanneer je de tijd hebt, zijn de coderingen met behulp van een codelijst, die om de zoveel weken werd aangepast, goed te lezen. Soms zijn de briefjes langer, soms heel kort. Soms met een eenvoudige opdracht en soms meer vermanend. In verband met afgeworpen nooddrantsen wordt op 10-1-45 o.a het volgende opgemerkt: " Het mag niet meer voorkomen dat een koerierster chocolade wordt verstrekt. Dat geeft gepraat. Een koerierster moet ook niet weten wie tot personeel A.T. behoort." Het ging daarbij niet om de levensmiddelen, maar over het gevaar van praatjes en de anderen de ogen uitsteken etc. "Gelieve de bijbehorende personeelsgroepen in deze richting nauwkeurig te instrueren." Berichten die met gevaar voor eigen leven door koeriersters zijn rondgebracht !

CODESLEUTEL o/z.				Wolven		
vanaf 9-1-45.						
a	36	a	17	11	56	6
b	75	b	99	12	58	13
c	10	c	46	13	61	20
d	85	d	25	14	64	0
e	47	e	35	15	67	9
f	61	f	16	16	68	7
g	39	g	13	17	73	1
h	44	h	5	18	76	2
i	33	i	61	19	77	1
j	79	j	1	20	78	1 (sun)
k	21	k	2	21	79	3
l	98	l	3	22	80	4
m	41	m	4	23	81	3
n	76	n	5	24	82	7
o	64	o	6	25	83	7
p	49	p	7	26	84	1
q	11	q	8	27	85	5
r	52	r	9	28	86	7
s		s		29	87	7
t		t		30	88	7
u		u		31	89	7
v		v		32	90	1
w		w		33	91	1
x		x		34	92	1
y		y		35	93	1
z		z		36	94	1
				37	95	1
				38	96	1
				39	97	1
				40	98	1
				41	99	1
				42	00	1
				43	01	1
				44	02	1
				45	03	1
				46	04	1
				47	05	1
				48	06	1
				49	07	1
				50	08	1
				51	09	1
				52	10	1
				53	11	1
				54	12	1
				55	13	1
				56	14	1
				57	15	1
				58	16	1
				59	17	1
				60	18	1
				61	19	1
				62	20	1
				63	21	1
				64	22	1
				65	23	1
				66	24	1
				67	25	1
				68	26	1
				69	27	1
				70	28	1
				71	29	1
				72	30	1
				73	31	1
				74	32	1
				75	33	1
				76	34	1
				77	35	1
				78	36	1
				79	37	1
				80	38	1
				81	39	1
				82	40	1
				83	41	1
				84	42	1
				85	43	1
				86	44	1
				87	45	1
				88	46	1
				89	47	1
				90	48	1
				91	49	1
				92	50	1
				93	51	1
				94	52	1
				95	53	1
				96	54	1
				97	55	1
				98	56	1
				99	57	1
				00	58	1
				01	59	1
				02	60	1
				03	61	1
				04	62	1
				05	63	1
				06	64	1
				07	65	1
				08	66	1
				09	67	1
				10	68	1
				11	69	1
				12	70	1
				13	71	1
				14	72	1
				15	73	1
				16	74	1
				17	75	1
				18	76	1
				19	77	1
				20	78	1
				21	79	1
				22	80	1
				23	81	1
				24	82	1
				25	83	1
				26	84	1
				27	85	1
				28	86	1
				29	87	1
				30	88	1
				31	89	1
				32	90	1
				33	91	1
				34	92	1
				35	93	1
				36	94	1
				37	95	1
				38	96	1
				39	97	1
				40	98	1
				41	99	1
				42	00	1
				43	01	1
				44	02	1
				45	03	1
				46	04	1
				47	05	1
				48	06	1
				49	07	1
				50	08	1
				51	09	1
				52	10	1
				53	11	1
				54	12	1
				55	13	1
				56	14	1
				57	15	1
				58	16	1
				59	17	1
				60	18	1
				61	19	1
				62	20	1
				63	21	1
				64	22	1
				65	23	1
				66	24	1
				67	25	1
				68	26	1
				69	27	1
				70	28	1
				71	29	1
				72	30	1
				73	31	1
				74	32	1
				75	33	1
				76	34	1
				77	35	1
				78	36	1
				79	37	1
				80	38	1
				81	39	1
				82	40	1
				83	41	1
				84	42	1
				85	43	1
				86	44	1
				87	45	1
				88	46	1
				89	47	1
				90	48	1
				91	49	1
				92	50	1
				93	51	1
				94	52	1
				95	53	1
				96	54	1
				97	55	1
				98	56	1
				99	57	1
				00	58	1
				01	59	1
				02	60	1
				03	61	1
				04	62	1
				05	63	1
				06	64	1
				07	65	1
				08	66	1
				09	67	1
				10	68	1
				11	69	1
				12	70	1
				13	71	1
				14	72	1
				15	73	1
				16	74	1
				17	75	1
				18	76	1
				19	77	1
				20	78	1
				21	79	1
				22	80	1
				23	81	1
				24	82	1
				25	83	1
				26	84	1
				27	85	1
				28	86	1
				29	87	1
				30	88	1
				31	89	1
				32	90	1
				33	91	1
				34	92	1
				35	93	1
				36	94	1
				37	95	1
				38	96	1
				39	97	1
				40	98	1
				41	99	1
				42	00	1
				43	01	1
				44	02	1
				45	03	1
				46	04	1
				47	05	1
				48	06	1
				49	07	1
				50	08	1
				51	09	1
				52	10	1
				53	11	1
				54	12	1
				55	13	1
				56	14	1
				57	15	1
				58	16	1
				59	17	1
				60	18	1
				61	19	1
				62	20	1
				63	21	1
				64	22	1
				65	23	1
				66	24	1
				67	25	1
				68	26	1
				69	27	1
				70	28	1
				71	29	1
				72	30	1
				73	31	1
				74	32	1
				75	33	1
				76	34	1
				77	35	1
				78	36	1
				79	37	1
				80	38	1
				81	39	1
				82	40	1
				83	41	1
				84	42	1
				85	43	1
				86	44	1
				87	45	1
				88	46	1
				89	47	1
				90	48	1
				91	49	1
				92	50	1
				93	51	1
				94	52	1
				95	53	1
				96	54	1
				97	55	1
				98	56	1
				99	57	1
				00	58	1
				01	59	1
				02	60	1
				03	61	1
				04	62	1
				05	63	1
				06	64	1
				07	65	1
				08	66	1
				09	67	1
				10	68	1
				11	69	1
				12	70	1
				13	71	1
				14	72	1